

Ö?retmen Adaylar?n?n Çevre Sorumlulu?una Ba?l? Tüketim Bilinci Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). Ö?retmen Adaylar?n?n Çevre Sorumlulu?una Ba?l? Tüketim Bilinci Ölçe?i. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=26987>

Öz

Ö?retmen Adaylar?n?n Çevre Sorumlulu?una Ba?l? Tüketim Bilinci Ölçe?i (ÖAÇSBTBÖ), ö?retmen adaylar?n?n çevreye yönelik sorumluluk duygular?n?n, onlar?n tüketim ve satın alma davran??lar? ile tasarruf e?ilimleri üzerindeki etkilerini ölçmek amacıyla geli?tirilmis? psikometrik bir araçtır. Bu ölçek, 24 maddeden ve üç alt faktörden oluşmaktadır. Ölçek, özellikle e?itim fakültesi öğrencilerinin çevresel sorumluluk bilinci ile tüketim bilinci arasındaki ili?kiyi yap?sal olarak ortaya koymaktadır.

Ölçe?in geli?tirme süreci, madde analizi, aç?klay?c? faktör analizi (AFA) ve do?rulay?c? faktör analizi (DFA) gibi sa?lam istatistiksel yöntemlerle desteklenmiştir. Elde edilen yüksek iç tutarlılık katsayılar?, ölçe?in güvenilir ve geçerli bir ölçüm aracı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

Çevre Sorumlulu?u, Tüketim Bilinci, Ö?retmen Aday?, Likert Ölçe?i, Ölçek Geli?tirme, Ekolojik Bilinç, Sürdürülebilirlik.

Yazarlar

Özay-Köse, E., Gül, ?.

Amaç

Ölçe?in temel amacı, ö?retmen adaylar?n?n sahip oldu?u çevreye kar?? sorumluluk bilincinin, günlük yaşamlarındaki tüketim ve satın alma alışkanlıklar? ile tasarruf etme davran??larına ne ölçüde yans?dığını belirlemektir. Bu araç, gelece?in e?itimcilerinin çevreye duyarlı tüketim davran??larını ölçerek, çevre e?itim programlarının etkinliğini de?erlendirmek ve geli?tirmek için kritik veriler sağlamaktadır.

Ölçek, ö?retmen adaylar?n?n çevresel sorumlulukları sadece teorik düzeyde değil, aynı zamanda pratik ve davran??sal düzeyde de incelemeye olanak tanır. Böylece, ö?retmen adaylar?n?n sürdürülebilir yaşam biçimlerini ne kadar benimsedi?i konusunda derinlemesine bir anlay?? sunar.

Yapı

Ölçek, çevresel sorumlulukla ilişkili tüketim bilincini ölçen çok boyutlu bir yapıya sahiptir. Bu yapı, 24 madde ve üç temel alt faktör etrafında şekillenmiştir. Bu faktörler, bireyin çevreye kar?? tutumunu ve bu tutumun somut davran??lara dönüşümünü temsil etmektedir.

Ölçe?in alt faktörleri ve madde say?lar? ?unlard?:

Çevreye Kar?? Sorumluluk ve Bilinç (11 Madde): Bireyin genel çevresel fark?ndal??n?, kaynak kullan?m?nda dikkatli olmas?n? ve çevresel sorunlara duyarl?l??n? ölçer.

Tüketim ve Sat?n Alma (8 Madde): Çevreye zarar veren ürünlerden kaç?nma, geri dönü?türülebilir veya çevre dostu ürünleri tercih etme gibi somut sat?n alma davran??lar?n? de?erlendirir.

Tasarruf (5 Madde): Elektrik, su, yak?t gibi do?al ve enerji kaynaklar?n? koruma ve israf etmeme e?ilimlerini ölçer.

Geçerlik

Ölçe?in yap? geçerlili?ini test etmek amac?yla kapsaml? istatistiksel analizler yap?lm??t?. Ba?lang?çta madde analizi gerçekleştirilmi?, ardından ölçe?in faktör yap?s?n? ortaya ç?karmak için aç?klay?c? faktör analizi (AFA) kullan?lm??t?.

AFA sonuçlar?, ölçe?in kavramsal yap?y? destekleyen üç faktörlü bir yap?ya sahip oldu?unu göstermi?tir. Bu üç faktörlü yap?n?n model uyumunu do?rulamak için ise do?rulamaya?c? faktör analizi (DFA) uygulanm??t?. DFA sonuçlar?, 24 maddelik ve üç faktörlü nihai yap?n?n kabul edilebilir düzeyde iyi bir uyuma sahip oldu?unu teyit etmi?tir.

Güvenirlik

Ölçe?in iç tutarlıl???, Cronbach Alpha iç tutarlık katsay?s? kullan?larak de?erlendirilmi?tir. Genel ölçek için hesaplanan Cronbach Alpha katsay?s? **0.89** olarak bulunmu?tur, bu de?er ölçe?in yüksek düzeyde güvenilir oldu?unu göstermektedir.

Alt faktörler baz?nda hesaplanan iç tutarlık katsay?lar? ise ?öyledir:

Çevreye kar?? sorumluluk bilinci faktörü: **0.812**

Tüketim ve sat?n alma faktörü: **0.746**

Tasarruf faktörü: **0.793**

Tüm alt faktörlerin katsay?lar? kabul edilebilir güvenilirlik standartlar?n?n üzerindedir.

Faktör Analizi

Ölçek geli?tirme sürecinde, veri yap?s?n? ve faktör yüklerini belirlemek amac?yla Aç?klay?c? Faktör Analizi (AFA) uygulanm??t?. AFA, ölçe?in alt?nda yatan üç temel boyutu netle?tirmi?tir:

Çevreye karşı sorumluluk ve bilinç, Tüketim ve satın alma, ve Tasarruf.

AFA'nın ardından, belirlenen bu üç faktörlü yapının kuramsal modelle ne kadar uyumlu olduğunu test etmek için Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. DFA sonuçları, modelin veriye uygunluğunu kanıtlayarak ölçeğin nihai 24 maddelik yapısının doğrulanmıştır.

Araç

Test Türü: Geliştirme (Ölçek geliştirme çalışması)

Format: Öz Bildirim Ölçeği

Dil: Türkçe

Derecelendirme: 5'li Likert Tipi Ölçek (1= Hiç katılmıyorum - 5= Tamamen katılıyorum)

Madde Sayısı: 24 madde

Alt Faktör Sayısı: 3 alt faktör

Popülasyon Grubu: Öğretmen Adayları (Eğitim Fakültesi Öğrencileri)

Yaş Grubu: Üniversite öğrencileri (Genellikle 18-25 yaş aralığı)

Test Metodolojisi: Yapı geçerliliği için Açıklayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizi; Güvenilirlik için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı.

Anahtar Kelimeler

Çevresel Davranış, Sürdürülebilir Tüketim, Eğitim Bilimleri, Psikometri, Faktör Analizi, İç Tutarlılık, Öğretmen Eğitimi.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Esra Özay Köse

Kurum E-posta Adresi: esraozay@atauni.edu.tr

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Sağlanan kaynakta mevcut değildir.

Yazın Adresi: Sağlanan kaynakta mevcut değildir.

Öğretmen Adayların Çevre Sorumluluğuna Bağlı Tüketim Bilinci Ölçeği

Test Yılı: 2014

Öğretmen ve Ücret: Ölçeğin ticari olmayan akademik araştırmalarda kullanımı için sorumlu yazar (Esra Özay Köse) ile iletişime geçilmesi önerilir.

Kaynaklar

Özay-Köse, E. ve Gül, ?. (2014). Öğretmen Adayların Çevre Sorumluluğuna Bağlı Tüketim Bilinci Ölçeğinin geliştirilmesi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 13 (26), 257-277.

Makalenin orijinal PDF dosyasına şu bağlantıdan ulaşılabilir: ogretmen-adaylarinin-cevre-sorumluluguna-bagli-tuketim-bilinci-olcegi-toad.pdf

Öğretmen Adayların Çevre Sorumluluğuna Bağlı Tüketim Bilinci Ölçeği Maddeleri

Ölçek 24 madde ve üç alt faktörden oluşmaktadır. Her bir faktöre ait örnek maddeler aşağıda sunulmuştur:

Çevreye karşı sorumluluk ve bilinç (11 madde): Yazı yazarken kâğıtların boş kısımlarını ve arka taraflarını da kullanmaktayım.

Tüketim ve satın alma (8 madde): Çevreye olumsuz etki edecek ürünleri en düşük fiyatlarda olsalar dahi satın almaktan sakınırım.

Tasarruf (5 madde): Elektrik, su ve yakıt tüketimimi en aza indirmeye çalışırım.